

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר.טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

בעניין:

המערער	עו"ד פסקל מיכאל	ע"י ב"כ עו"ד
	נ ג ד	
המשיב	פרקליטות מחוז חיפה	משהב"ט-אגף השיקום - ק.תגמולים באמצעות

פסק דין

רקע ועובדות:

התובע, יליד 1973, התגייס בשנת 1991 לשירות חובה בצה"ל, בפרופיל 97. במהלך שירותו, לקה המערער במחלה, שאובחנה מאוחר יותר, כסכיזופרניה. בתאריך 24.6.93, הוא שוחרר מהשירות, בפרופיל 21 על רקע נפשי.

ביום 29.12.98 הגיש המערער תביעתו למשיב להכרת זכות עפ"י חוק הנכים (תגמולים ושיקום). ביום 25.6.00 דחה המשיב את תביעתו, בהסתמך על בדיקות וחוות דעת רפואיות שנערכו מטעם המשיב.

מכאן הערער שבפנינו.

גרסת המערער:

לטענת המערער, הוא התגייס לשירות ביחידה קרבית וסיים טירונות כלוחם בחטיבת גבעתי, ללא קשיים.

עם סיום הטירונות, התקבל לקורס מ"כים אשר נמשך כ-4 חודשים. לקראת סיום הקורס, הופיעו שינויים חדים במצב רוחו של המערער, הוא החל להסתגר, נטה לרגזנות, התקשה לישון ויצא ערום בלילות, הרטיב עצמו במים והיה חרד, מתוח ומבולבל. המערער הודח מהקורס והועבר לשרת בחטיבה, אך מצבו הלך והחמיר ובמשך שנה לא הצליח להשתלב בתפקידו בחטיבה.

ב
ד
ל
ת
י
י
ס
ס
ג
ו
ר
ו
ת

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

כתוצאה מכך, היו למערער הפרות משמעת רבות, לרבות נפקדות ועריקה. המערער נשלח למספר פגישות עם קב"ן ולאחר שהורד לו הפרופיל ל-64, הוא הועבר לשרת כשג. בבסיס בנשר.

המערער נשפט ונדון למאסר בכלא צבאי.

במהלך כליאתו, איים המערער בהתאבדות. הוא הופנה לבדיקה פסיכיאטרית, שבעקבותיה שוחרר מהשירות בפרופיל 21.

לטענת המערער, הוא סבל מטרטורים ולחצים שהופעלו עליו מצד מפקדיו הן בקורס מ"כים, והן במהלך שהותו בכלא. הוא סבל מהתעללות של סוהרים שנכנסו לתאו, הכו אותו בכל חלקי גופו, כבלו אותו והכניסוהו לצינוק, עד שהגיע אמבולנס ולקח אותו לביה"ח הפסיכיאטרי בטירת כרמל.

לטענתו, עקב ההתעללות והאלימות שסבל לאורך שירותו, החל להזות ולסבול מדיכאונות ומנדודי שינה ופחדים.

לפיכך, יש לקבוע, לטענת המערער, כי מחלת הסכיזופרניה בה הוא לוקה, נגרמה בעת ועקב שירותו הצבאי או לחלופין הוחמרה בעטיו בשיעור מקסימלי.

מטעם המערער הוגשה חוות דעתו של ד"ר א. קריינין.

אבחנתו של ד"ר קריינין היא כי המערער סובל מסכיזופרניה (מסוג: בלתי מאורגנת).
(SCHIZOPHRENIA DISORGANISED TYPE)

ד"ר קריינין ציין בחוות דעתו כי עד גיל 19 ניהל המערער אורח חיים רגיל, לא היה בטיפולים רפואיים בכלל ובטיפולים פסיכיאטריים בפרט.

הוא סיים בית ספר תיכון ללא בעיות התנהגות והיה עוזר מאמן כדורגל בביה"ס. טרם גיוסו אף עבד בחברת כבלים, ולדבריו, היו מרוצים ממנו.

עוד הוסיף כי ככל הנראה היו למערער נתונים טובים, והוא התקבל לקורס מ"כים, במסגרת שירותו בחטיבת "גבעתי". גם מהקורס, אשר נמשך ארבעה חודשים, ושאיננו קורס קל, נפלט רק שבוע לפני סיומו.

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

המומחה ציין כי רק במהלך קורס המ"כים החלו השינויים הדרסטיים במצבו ובהתנהגותו של המערער והוא הפך לאדם עצבני, עם התנהגות מוזרה, נעשה סגור ומבולבל והחל "שומע" את מחשבותיו- שלו.

לדברי המומחה, "נפילתו" של המערער החלה מ"גובה" של קורס המ"כים ונמשכה שנה, עד לשחרורו, בפרופיל 21.

במהלך הידרדרות זו היו, אכן, הפרות משמעת רבות מצד המערער, שגררו תגובות, לרבות כליאתו בכלא הצבאי.

לדברי ד"ר קריינין, ידועה תופעה זו בפסיכיאטריה, כ"קו השבר".

מאדם פעיל, ממושם, עם נתונים טובים, הפך המערער לאדם עצבני, המתפרץ על הסובבים אותו, מסתגר בבית חסר מעש, כששיא פעילותו היא ללכת לים עם דודו והוא אינו מחזיק מעמד באף מקום עבודה.

ד"ר קריינין מציין כי כיום המערער מצוי במעקב ובטיפול פסיכיאטרי ונוטל תרופות אנטי פסיכוטיות.

בהמשך חוות דעתו מתייחס ד"ר קריינין לחוות הדעת של ד"ר בן-אפרים ושל ד"ר מרטיק, מסביר מדוע אבחנתם (כי המערער סובל מהפרעת אישיות בלבד ואינו נתון במצב פסיכוטי) הינה שגויה ומציין כי ד"ר בן-אפרים הושפע, ככל הנראה, מדעתה של ד"ר מרטיק, לאור העובדה כי בבדיקתו הראשונה לא הגיע לידי אבחנה.

קביעתו של ד"ר קריינין היא, כאמור, כי המערער סובל מסכיזופרניה וכי מחלתו התפרצה כתוצאה משירותו הצבאי, היינו קיים קשר של גרימה בין שירותו הצבאי לבין מחלתו.

גרסת המשיב:

לטענת המשיב, המערער בא מרקע משפחתי קשה ביותר, שהשפיע על מצבו הנפשי.

המשיב אינו חולק על כך כי המערער התגייס לצה"ל וסיים טירונות בחטיבת גבעתי ללא קשיים.

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

לטענתו, לאחר שנה וחודשיים בשירות, בצע המערער נפקדות למשך 22 יום במטרה לעזור להוריו מבחינה כלכלית והדבר נעשה עקב בעיות קשות מאד בביתו וללא קשר לשירות הצבאי.

עוד טוען המשיב כי אין תמיכה לגרסת המערער, בתיקו האישי, בדבר ההתעללות שעבר בקורס המ"כים ובמהלך שהותו בכלא הצבאי.

לטענת המשיב, תנאי השירות של המערער היו רגילים ולא היה בהם כל גורם חריג שיקשור ביניהם לבין מחלתו.

המשיב טוען כי, עפ"י הפסיקה, יש אמנם לבחון את תנאי השירות לפי כישוריו של החייל האינדיווידואלי, אך עדיין נדרש כי תנאי השירות יהיו קשים במיוחד או כרוכים במתחים נפשיים, כלומר יש חשיבות רבה לאלמנט האובייקטיבי ויש להראות כי אירוע קונקרטי ומיוחד בתנאי השירות של החייל הספציפי, הוא שיצר את הדחק הפוגע.

בענייננו, לטענת המשיב, לא הוכח כל מתח או חרדה ולא הוכח כל אירוע טראומתי בשירותו של המערער, ועל כן יש לדחות הערעור.

המשיב מבקש להסתמך על חוות הדעת של ד"ר אמיר בן אפרים מתאריכים 19.10.99 ו- 24.5.00 וכן על חוות הדעת של ד"ר מרטיק מיום 9.2.00.

בחוות הדעת הראשונה של ד"ר בן אפרים מיום 19.10.99 אין כל אבחנה או דיון ביחס למצבו של המערער.

ד"ר בן-אפרים כתב בחוות דעת זו כי לאור שיתוף הפעולה הדל בבדיקה, תפקודו המופרע של המערער והצורך בטסטים- הוא ממליץ להפנותו למרכז אבחון במחלקה הפסיכיאטרית בביה"ח רמב"ם.

חוות הדעת מיום 9.2.00 היא חוות דעתה של ד"ר אירית מרטיק מהחטיבה הפסיכיאטרית בביה"ח רמב"ם, שכתבה סיכום אבחון שנערך למערער במרכז הערכה פסיכיאטרי.

בסיכום ממצאי הבדיקה, כתבה ד"ר מרטיק :

"הגני מצטרפת לדעתם של בודקים קודמים, שמדובר בהפרעה אישיותית, ללא עדות למצב

פסיכוטי, לדיכאון מגורי או סימנים ל- PTSD".

בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

חוות הדעת השלישית, עליה נסמך המשיב בדחותו את תביעת המערער, היא חוות זעתו של ד"ר בן-אפרים מיום 24.5.00.

בחוות דעת זו קובע ד"ר בן-אפרים כי לאור ממצאיו בבדיקה ולאור הממצאים בבדיקות מרכז האבחון, אבחנתו היא הפרעת אישיות גבולית וכי אין קשר בין מצבו הנפשי היום לבין שירותו.

במהלך הדיון בערעור הציג המשיב חוות דעת נוספת, משלימה, של ד"ר בן-אפרים, מיום 10.3.04. בחוות דעת זו, משנה ד"ר בן-אפרים את טעמו וקובע כי המערער סובל מסכיזופרניה, וזאת בניגוד לקביעתו בחוות הדעת מיום 24.5.00, בה קבע, כאמור, כי המערער סובל מהפרעת אישיות בלבד.

דיון ומסקנות:

לאחר שעיינו בטענות הצדדים, בסיכומיהם, בתיקו הרפואי של המערער ובחוות הדעת הרפואיות שהוגשו מטעם שני הצדדים, אנו מחליטים להעדיף את האמור בחוות הדעת של ד"ר קריינין, שהיתה עקבית ומשכנעת.

לעומת זאת בחוות הדעת של ד"ר בן-אפרים, ניכרת חוסר עקביות, ובחוות הדעת האחרונה, הוא משנה את עמדתו וקובע כי המערער אכן סובל ממחלת הסכיזופרניה.

נראה כי בעובדה זו, כשלעצמה, יש כדי לתמוך בקבלת הערעור.

בתיאור הקשר בין השירות לבין המחלה, מציין ד"ר בן-אפרים כי לקראת סיום קורס מ"כים, הופיע "קו שבר" בתפקודו של המערער והוא נפלט מהקורס.

עם זאת, מציין המומחה כי במהלך הקורס לא היו כל אירועים מיוחדים או טראומטיים וכי לאחר מכן חלה הידרדרות בתפקודו, עד לשחרורו מצה"ל.

ד"ר בן-אפרים כותב כי המערער סבל מתנאי לחץ קשים טרם אשפוזו עקב מחלת אחיו ויחסים קשים בין ההורים וכי לפי החומר המונח לפנינו לא עבר המערער התעללות בכלא והוא איננו מוצא קשר בין מחלתו לבין שירותו.

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר.טובי-פרידמן - יו"ר הועדה
ד"ר וליש - חבר ועדה
ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

לא נוכל לקבל קביעותיו אלה של ד"ר בן-אפרים שאין להן ביסוס בחומר הראיות והן אינן מתיישבות עם תאור השירות שניתן מפי המערער.

כמו כן לא נוכל לקבל את טענת המשיב, כי הרקע המשפחתי והסוציו-אקונומי הקשה של המערער - אח חולה סרטן, יחסים עכורים בין ההורים שהובילו לעזיבת האם את הבית, יחסים עכורים בינו לבין הוריו וקשיים כלכליים רבים, הם הגורמים למצבו הנפשי של המערער. וכי אין קשר בין השירות הצבאי של המערער לבין מחלת הנפש בה לקה.

עפ"י חומר הראיות המצוי בתיק, ועל כך אין המשיב חולק, התגייס המערער, לאחר שסיים 12 שנות לימוד, בפרופיל 97 ושובץ לטירונות ביחידה קרבית, כשבסיומה, ללא כל בעיות מיוחדות, התקבל לקורס מ"כים. גם במהלך הקורס שנמשך כארבעה חודשים, תפקד המערער, ללא בעיות מיוחדות. רק בסמוך למועד סיומו של הקורס, החלה הידרדרות במצבו, הוא הודח ממנו ומכאן ואילך החלה השתלשלות העניינים, שתוארה לעיל וכללה ריצוי מאסר בכלא צבאי, ושהובילה, בסופו של דבר, לשחרורו של המערער מן השירות בפרופיל 21.

כיום, אין מחלוקת בין המומחים בדבר היותו של המערער חולה בסכיזופרניה. שני המומחים אף ציינו בחוות הדעת את המונח "קו שבר", המסמל את הנקודה ממנה החלה ההידרדרות במצבו הנפשי של המערער ושניהם הסכימו כי אותו "קו שבר" התרחש, במקרהו של המערער, לקראת סיום קורס מ"כים.

דעותיהם של המומחים חלוקות, אפוא, בשאלה מה גרם להתפרצות מחלתו של המערער; בעוד שד"ר קריינין מייחס את התפרצות המחלה לחוויות שעבר המערער במהלך השירות הצבאי, גורס ד"ר בן-אפרים כי תנאי הלחץ שהובילו לפרוץ מחלתו של המערער הם מחלת אחיו והיחסים הקשים בין ההורים.

כאמור מסקנתו של ד"ר בן-אפרים נדחתה על ידינו.

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

היחסים העכורים בין הוריו של המערער והמצב הכלכלי הקשה בו הייתה נתונה המשפחה, לא החלו ואף לא התפתחו במקביל לתחילת שירותו הצבאי של המערער דווקא.

מטבע הדברים, היה המערער חשוף לקשיים ובעיות אלה גם טרם גיוסו והוא חווה, מן הסתם, מתחים ולחצים הקשורים בכך גם במהלך ילדותו ונערותו. על אף כל זאת, הוא גויס לצה"ל בפרופיל 97, שובץ ביחידה קרבית ועבר טירונות וקורס מ"כים כמעט בשלמותו.

העובדה כי שני המומחים, הן המומחה מטעם המשיב והן המומחה מטעם המערער, שותפים לדעה כי "קו השבר" הופיע בסמוך לסיומו של הקורס, וכי ממועד זה ואילך חלה אותה הידרדרות שהובילה בסופו של דבר לשחרורו המוקדם של המערער בשל סעיף נפשי, מצביעה על כך כי קיימת סבירות רבה יותר לקיומו של קשר בין שירותו הצבאי של המערער, שנמשך פחות משנתיים, לבין מחלתו.

קביעתו של ד"ר בן-אפרים, לפיה המצב בבית, קרי מחלת אחיו והיחסים הגרועים בין ההורים הם שגרמו לפרוץ המחלה ולא השירות הצבאי, נראית, לפיכך, פחות מתקבלת על הדעת.

דבריו של המערער כי היה נתון ללחצים נפשיים קשים מצד מפקדיו בקורס מ"כים, לא נסתרו וכן לא נסתרו טענותיו ביחס להתעללות שעבר בכלא הצבאי. המשיב וויתר על חקירתו של המערער ביחס לאירועים שתיאר בתצהירו, ולא זימן לעדות כל עד שיכול היה להזים טענות אלה.

על כן, גם אם היו כפות המאזניים מאויינות - מה שאין כן במקרה הנוכחי, - ביחס לשאלה האם הרקע ממנו בא המערער הוא שגרם להתפרצות מחלתו או שהשירות הצבאי גרם לכך, הרי שיש, במקרה כזה, לפסוק עפ"י הפרשנות המיטיבה עם המערער.

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

בע"א 472/81 קצין התגמולים נ' אברגיל, פ"ד לו(2) 785, נפסק כי:

"כידוע, עצם היותה של המחלה קונסטיטוציונלית או תורשתית, אינו שולל ואינו גורע מההכרה המלאה בכך, שהיא נגרמה על ידי השירות, ובלבד שהתפרצה והתהוותה עקב תנאי השירות, וכבר נפסק, שאין צורך באירוע יוצא דופן בעת השירות כדי לשחרר את המחלה ולהביא לפריצתה, ודי לכך בתנאי השירות הצבאי, הקשורים במתח ובפחד. כל זה נכון הוא, בתנאי שהמחלה פרצה לראשונה בעת השירות ועד אז הייתה במצב רדום, ולא נתגלו לה כל סימנים או ניצנים טרם השירות."

דברים נוספים היפים לענייננו, נאמרו בפסק הדין הנ"ל:

"סבוכה היא תורת הרפואה בכלל ותורת רפואת הנפש בפרט מכדי שהדיוטות יכניסו ראשיהם בה, אף אם ינסו לעשות זאת בעזרת ספרי רפואה ומילונים רפואיים למיניהם. אין לנו אלא להשאיר שאלה זו למומחים וכשאלה חלוקים בדעתם, וכל עוד היה לועדת הערעורים על מה שתסמוך, אל לנו להתערב."

בדנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5) 732, נקבע כי בבחינת התקיימותו של קשר סיבתי משפטי עפ"י חוק הנכים, יש לבחון התקיימות יסודות סובייקטיביים ואובייקטיביים יחדיו.

לצד היסוד הסובייקטיבי, קרי רגישותו המיוחדת של הניזוק, יש לבחון גם התקיימותו של יסוד אובייקטיבי שעניינו בכך שהאירוע האמור לא היה אירוע טריוויאלי, שולי או שגרתי, אלא אירוע "ממשי" הקשור ליחודיות של השירות הצבאי.

על אף שנטל ההוכחה בשאלת קיומו של קשר סיבתי בין השירות הצבאי לבין המחלה רובץ על כתפי התובע, אין מוטל עליו להוכיח כי קשר כזה קיים מעבר לספק סביר, אלא רק כי מתקבל מאד על הדעת קיומו של קשר סיבתי בין הנכות לבין השירות (ראה: רע"א 8077/96 קריספיל נ' קצין התגמולים, פ"ד נא(2) 817).

ב
ד
ל
ת
י
י
ס
ג
ו
ר
ו
ת

**בתי המשפט
בבית משפט השלום בחיפה**

ועדת ערר

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב)

בפני: השופטת (בדימוס) ר. טובי-פרידמן - יו"ר הועדה

ד"ר וליש - חבר ועדה

ד"ר זילברמן - חבר ועדה

ענ 000030/01

22/01/2006

לאור האמור לעיל, נראה כי המערער עמד בנטל זה.

הכלל הוא כי "מקום בו פרצה המחלה הקונסטיטוציונלית לראשונה בעת השירות, והתובע הראה קשר סיבתי לשירות, קמה חזקה לטובת התובע כי המחלה נגרמה במלואה עקב השירות ולא רק הוחמרה על ידו" (ראה פסה"ד בעניין קריספיל הנ"ל).

לאור כל האמור לעיל, אנו מקבלים את הערעור, מבטלים את החלטת ק. התגמולים, וקובעים כי מחלת הסכיזופרניה בה לקה המערער במהלך השירות, נגרמה עקב שירותו הצבאי.

כוון שקיבלנו את הערעור, אנו מחייבים את המשיב בתשלום הוצאות חוות הדעת הרפואית של ד"ר קריינין, בהתאם לקבלה מקורית וכן בתשלום שכ"ט עו"ד בסכום של - 3,500 ₪ + מע"מ.

סכום ההוצאות ישולם תוך 30 יום מקבלת הקבלה המקורית של ד"ר קריינין.

על המשיב להעמיד את המערער בפני ועדה רפואית לקביעת דרגת נכותו. המזכירות תשלח פסק דין זה לב"כ הצדדים.

ניתן היום כ"ב בטבת, תשס"ו (22 בינואר 2006) בהעדר הצדדים.

ד"ר זילברמן
חבר ועדה

ד"ר וליש
חבר ועדה

ר. טובי פרידמן
שופטת (בדימוס),
יו"ר הועדה

בית משפט השלום בחיפה

חוק

22/01/06
22/01/06